5

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE

# CHOLELITHIS HVMANIS

QVAM
PERMITTENTE
GRATIOSA FACVLTATE MEDICA,
PRÆSIDE
*VIRO EXCELLENTISSIMO* ATQVE *EXPERIENTISSIMO*
DOMINO
PHILIPPO FRIDERICO
GMELIN,
MED. DOCT. BOT. ET CHEM. PROF. PVBL. ORD.
*FACVLT. MED. h. t. DECANO,*
SOCC. REG. SCIENT. LONDIN. ET GOETTING. SODALI,
PATRONO AC PRÆCEPTORE SVO
ÆTERNVM PIE VENERANDO,
AD
CONSEQVENDOS SVMMOS IN MEDICINA HONORES
*A. D. VIII. Januar. A. MDCCLXIII.*
H. L. Q. C.
DEFENDET PVBLICE

FRIDERICVS LVDOVICVS HOCHSTETTER,
Lauffenſis.

*TVBINGÆ,* TYPIS SIGMVNDIANIS.

## §. 1.

*Cholelithus* eſt calculus felleus, vern. Gallenſtein, Gallenblaſenſtein, vel *calculus*, concretum Naturalis Animalis, in cyſtide, ſeu veſicula fellea, quandoque ductu ejus, aut hepatico excretorio reperiundum, ſcribit de illo LINNÆUS *a) Calculus felleus;* Locus: cyſtis fellea, hominis, bovis, hyſtricis; conſtat lapillo flavo, polyedro, amaro, lævi, natante, addit: *Chocelithus* vulgo, ſic & index vocabulum habet Chocelithus in editione utraque, putaverim per errorem typographicum, cum nemo neſciat, bilem Græcis exprimi per *χολὴ*, unde Anatomici nomen habent: Ductus *Choledochus*, id eſt, *bilarius*, & BEZOLDUS *b)* vocabulo Cholelithi jam ante 37. annos uſus fuerit. Nobis hic ſermo erit præcipuus de Cholelithis humanis, quos paſſim felleæ humanæ cyſtides, rarius earum, aut hepatici ductus excretorii exhibent, in tranſitu tamen tangemus etiam alios, quantum ad illuſtrandam horum hiſtoriam facient.

Definitio Cholelithorum.

## §. 2.

Suggeſſit mihi Nobiliſſ. Dn. Candidatus elegantem valde obſervationem, cholelithorum exempla illuſtria continentem, a B. PARENTE, Med. D. peritiſſimo Medico & Phy-

Ratio & caſio de ſcribend



a) Syſtemat. Naturæ, edit. ſexta Holmienſi, & Lipſienſi anni 1748 p. 195. nro. 4.

b) Diſſert. de Cholelitho, Argentor. 1725

Phyſico Ord. Vrbis Lauffenſis & Beilſteinenſis Ducatus Wirtembergici olim relictam, quæ præcipuam ipſi occaſionem dedit hoc eligendi diſſertationis argumentum, collegit alias duas e Theatro Anatomico Argentinenſi, cum elapſa hieme in Celebri, quæ Argentorati floret, Muſarum ſede commoraretur, multaque induſtria non tantum varia cum his lapillis experimenta inſtituit, verum etiam plurimo cum judicio conſuluit de his præternaturalibus concrementis libros multos peritiſſimorum aliorum Medicorum, corraſurus inde materiam diſſertationis inauguralis, non quidem novam, quoad illam partem calculorum hiſtoricam, quæ proponit eorum geneſin, ſedem, numerum, gravitatem, figuram, colores, molem, aliasque qualitates externas ſenſibiles, ſaporem, odorem, & reliquas, cum hæc hiſtorica pars tantum non exhauſta ſit a Scriptoribus Medicis, recentioribus vero meditationibus digniſſimam, cum exercitati Artis Magiſtri fateantur: Diagnoſin calculorum felleorum admodum difficilem eſſe; ita FRID. HOFFMANNUS Medic. ration. Syſt. T. IV. P. II. Sect. II. Cap II §. 1. ſcribit: uti vero interdum ægre admodum in ductibus, qui conſiſtunt, urinariis calculi, ſic longe difficiliori ratione billioſi dignoſcuntur & dijudicantur, adeo, ut demum poſt ſectionem atrocium variorum ſymptomatum, quibus per longum tempus afflicti fuerunt ægri, cauſæ incognitæ in ſenſus incurrant. SENNERTUS vero L. III. Pr. Med. C. I. p. 6. monet: Cognoſcuntur autem non facile veſiculæ felleæ calculi, & nihilominus varia ſæpe inducunt & gravia ſymptomata, ita, ut etiam peritiſſimi ſæpe Medici dubitent, unde illa proveniant? Cum vero præterea neminem fugiat, morborum therapiam ſaniorem niti ſolidiore diagnoſi, vel cognitione profundiore cauſæ, cum obſervatio doceat, ſemioticam calculorum felleorum ideo facile fallere poſſe, quoniam multus iis, & familiaris intercedit cum aliis morbis hepaticis nexus, cum non minus excrucient hi calculi, ac illi veſicæ urinariæ, ac per-

inde

inde denique ad mortem ducant, ut monet Illuſtris HALLERUS, c) cum, ut idem attentorum aures vellicat, noſtro ævo frequentiores veſicæ felleæ ſint calculi, parum veteribus notus morbus, qui vero magis & magis, aut frequentius ſævit, aut copioſius obſervatur, ut omnino, ſi frangendo veſicæ urinariæ calculo remedia ſunt excogitata, quilibet frequentiori adeo calculo felleo medelam opponere aliquam in maximis videat eſſe deſideriis, ipſamque mali frequentiam, & vehementiam ſingulares provocare medicas curas. Quidni quæſo, ſive hos intuearis calculos, ut morbos, ſive, ut morborum, & atrociſſimorum ſymptomatum cauſas, omni profecto ex parte operæ pretium ſit, noſtram ut iis conſecremus attentionem, vigiles de ſignis eorum, ſolliciti de remediis, quibus eliminari poſſint? Et in eo quidem præcipuus diſſertationis hujus cardo vertetur; præmittemus potiores *Obſervationes practicas* de calculis felleis, indicabimus eorum geneſin, cauſas & effectus in corpus humanum vivum, *ſigna*, e quibus aut præſentes, aut minæ imminentium dignoſci poſſunt, ſubjungemus denique methodum, qua vel deſtrui naſcentes, vel eliminari nati poſſint?

§. 3.

*Primam obſervationem* conſtituat merito ea, quam e Patria praxi ſuppeditavit Nobiliſſ. Dn. Candidatus, eſt hæc: Die VII. Septembris anni 1749. juſſu Magiſtratus Beilſteinenſis cadaver mulieris ſeptuagenariæ, de qua memini, B. PARENTEM comperiiſſe, quod ultimis vitæ annis continuo vehementer ſitierit, & copioſiſſime biberit, ſpirituoſis admodum indulgens, ſubitanea morte vivis ereptæ, cultro ſubjeci anatomico. Aperto abdomine veſicula fellea tota quanta calculis apparuit farcta; ſpectata propius, & diſſecta calculos exhibuit numero CLXXXII. absque omni bile. Hepar ſatis

Obſervationes medicæ practicæ de Cholelithis.



c) Programma de calculis felleis frequentioribus edit. Gœttingæ 1749. §. 2.

ſatis naturaliter conſtitutum fuit; cutis, quantum a morte obſervari potuit, icteri nullum ſignum habuit, ipſi autem calculi diverſæ fuerunt magnitudinis, alius irregulariter rotundus, parum anguloſus ad magnitudinem avellanæ minoris acceſſit, alius eadem figura manente, majoris Zeæ grani magnitudinem habuit, reliqui fere omnes, paulo minores deſcriptis, figuræ variæ anguloſæ, nunc 5. 6. 7. & 8. angulorum, magnitudinem obſervant eandem. Color lapillorum extus proxime accedit ad matrem perlarum, interior autem nucleus e flavo nigricat. Ad tactum lapilli ſunt duriores, & inſtar ſpermatis ceti unctuoſi; pondere leves, & in aquam projecti, majores etiam fundum minime petunt, ſed ſupernatant. Super lingua detenti, dentibusque comminuti ſaporem habent molliuſculum, quaſi butyraceum, absque amarore, præſertim in cortice, ſeu ſtratis extimis, nucleus autem attentius guſtu exploratus, amarus eſt, & ſimul ſubdulcis cum leviſſima quadam adſtrictione. Prunis injecti lapilli facile liqueſcunt, tumque fumum emittunt multum cum fœtore quaſi urinoſo, nullo relicto carbone; in lamina ferrea candente mox ceræ ad inſtar fluunt, abeuntque in liquorem flaveſcentem cum ſimili fœtore urinoſo. Flammam non concipiunt, nec prunis injecti, nec admoti candelæ, diffluunt ſaltem utrobique ad modum ceræ, ut ſuper lamina ignita. Tentavi ſolutionem horum calculorum vario modo, diverſisque in menſtruis, omni autem absque ſucceſſu, fruſtula enim in Spiritum Vini rectificatum, aquam tepidam ſimplicem, oleum tartari per deliq. ſpiritum ſalis acidum, & Salis Ammoniaci, ſpiritum Vitrioli conjecta, ibidemque per aliquod relicta temporis ſpatium, nullam ebullitionem, quæ ſolutiones hujus generis comitari ſolet, oculis conſpicuam præbuere, neque liquores inde notabilem contraxere tincturam, multo minus lapilli per ſe plane diſſoluti ſunt. In uno alteroque liquore plus minus molliores evaſerunt, v. c. in aqua & Spiritu Vini, quibus macerati e leviſſima digito-

rum

rum preſſione mox in croceum abierunt liquamen, nihil tamen ſponte mutati, quaſi prorſus intacti jacerent, in ipſo menſtruo, quod circumfluebat. Et hæc quidem prima eſt obſervatio, ipſis Nobiliſſ. Dn. Candidati verbis expreſſa.

§. 4.

Continuatæ Obſervationes Cholelithorum.

Sequantur reliquæ binæ Argentorati elapſo demum anno collectæ: Transferebatur ibi e Xenodochio Civitatis in Theatrum Anatomicorum die XV. Februarii cadaver feminæ 50. circiter annorum, neſcio quo morbo defunctæ, quod, ut alia viſcera, ſic hepar etiam præparandi cauſa cultro ſubjeci anatomico. Inveni hepatis lobum dextrum admodum magnum, ſiniſtrum figura exacte ſuillum referentem lienem, ſubſtantiam hepatis ipſam ſalvam, ſanamque ceterum. Omnes ductus bilarii continebant bilem, & hepaticus ſatis amplus fuit. Veſicula fellea primo ſtatim intuitu magnam calculorum quantitatem cavo ſuo incluſam obtulit, ipſiusque cyſtidis color non flavus, ſed ob deficientem bilem ſatis albus fuit; capacitas veſiculæ multum conſuetam, naturalem ſuperavit, flatuque diſtenta plurimum increvit. Diſciſſa veſicula dedit calculos numero CLXXX, partim triangulares, partim quinquangulares, alios etiam hexagonos, & heptagonos, anguli nigricabant, reliqua ſuperficies nitore argenteo ad matrem perlarum accedebat, in aquam frigidam injecti plurimam nigredinem exuerunt, aquam autem notabili tinxerunt flavedine. Maximus horum calculorum æquavit majus Zeæ granum, reliqui minores fuerunt. Neque hoc cadaver ullibi per epidermidem ictericæ flavedinis vel umbram habuit. Tertiam Obſervationem obtulit Argentorati D. IX. Martii 1762. cadaver feminæ annorum circiter 55, mirum in modum obeſum, ſed expers pariter omnis ictericæ flavedinis. Fuit cadaver hoc ſub cultro anatomico Amici mei & Commilitonis dulciſſimi, Dn. de Olnhauſen, Medicinæ Candidati, eodem mecum tempore Argentorati ſtudiorum cauſa viventis, exhibuit calculum veſicæ felleæ

vo-

volumine parvum ovum columbinum, pondere duas circiter drachmas cum dimidia æquantem, figura fuit ex oblongo rotunda, paucasque habuit impreſſiones ſuperficiales, color fuit e nigro flavus. Veſicula fellea ipſa bile non vacua quidem prorſus, pauciſſimam tamen continens, diametro ſuperavit cyſtidem prioris exempli. Calculus autem cum illis mediæ obſervationis aſſervatur in Muſeo Anatomico Argentoratenſi, quam ob cauſam mihi non licuit, experimenta cum iſtis inſtituere, quibus eorum indolem profundius expiſcari potuiſſem.

§. 5.

Alia Cholelithorum exempla.

Subjungemus vero nunc etiam exempla peregrina, quæ copioſe alii ſubminiſtrant Auctores; multitudo enim, & diverſitas horum certiorem firmabit calculorum horum ideam, atque ſecuturis meditationibus limites ponet, ne præcipites in avia quævis evagari poſſint. Multa nobis proponit FISCHERUS *d)* quæ inter maxime memorabilis eſt caſus juvenculæ, ſutoris filiæ, quæ poſt mortem veſiculam felleam exhibuit bene magnam, & bile alba, tenui, fluxili, aquea, inſipida & inodora turgidam, intus autem novem onuſtam calculis magnitudine ſeminis phaſeoli, præterea vero copioſam ejusmodi *arenam* ſabuloſam, piſcium ovulis non male comparandam. Sed addit eadem diſſertatio alia exempla, ut illud, quod habet SORBAIT, Oper. Med. Tract. VI. Cap. V. de calculis aliquot hujus generis per alvum excretis, pondere leviſſimis, & aquæ innatantibus; porro DILLENII obſervationem e Miſc. Nat. Cur. Dec. III. A. IX, & X. de femina icterico-colica, quæ cum ſtridore per alvum excrevit lapillos pluſculos, fulvos omnino, ac ſi bile tincti eſſent; hiſtoriam plusquam 30. calculorum triangularium, cum copioſiſſima materie arenoſa granulata excretorum per alvum femi-

*d)* Diſſert. de Calcul. in Veſica fellea repertis ſub Præſid. D. *Eliæ Camerarii* Tubing. 1723.

feminæ ſeptuagenariæ poſt atroces dolores colicos, & icterum tandem enatum, obviam in diſſertatione Celeberrimi olim Vniverſitatis hujus Medicinæ Prof. GEORG. BALTHAS. METZGERI, *e*) lapillos præterea felleæ cyſtidis numero 72. coloris e flavo nigri, magnitudine minorum fabarum & piſorum, repertos teſte BEKERO in Miſc. Nat. Cur. Dec. I. A. I. O. XLIV. in cadavere Archiatri Cæſarei, confecti fere atrociſſimis doloribus iſchiadicis, aſthmate item & orthopnœa, tandem extincti cum ictero ſuperveniente, quem caſum analogum judicat diſſertationis Auctor illi BONETI, quem recenſet Anat. Pract. L. III. Sect. 18. ubi ſimiles calculi reperti fuerunt in ſexagenaria vetula Bononienſi, quæ diutiſſime auriginoſo laboravit morbo; accedunt ex eodem BONETI loco lapides *cærulei*, qui a potiori dicuntur ſplendidi, anguloſi, & ſuperficietenus ita inter ſe cohærentes, ut unicus modo lapis primum viſentibus judicatus fuerit, reperti omnes in veſicula fellea feminæ, pertinaci tandem ictero necatæ; alius, eodem referente BONETO Sepulchr. L.III. Sect. XIX. Cap.27. ibidem repertus, orbicularis, e novem aliis, figuræ triangularis, ſibimet invicem incumbentibus conſtans lapillis, coloris ſubviridis, & ſplendentis. Vlterius GEORG. SCARPII, Prof. Reg. Academ. Monſpel. lapilli XXX. inſtar *Carbunculi pellucidi*, & in veſicula reperiundi bilaria diſſecti quondam lictoris; HAGENDORNII lapilli felleæ cyſtidis, e viridi nigricantes, pondere leviſſimi, ſapore amaricantes, magnitudine nucis Moſchatæ minoris, deſcripti prolixe in SCARPII Hiſtor. Med. Phys. Cent. XI. hiſtor. 8. Vti viciſſim gypſeos tales, & candicantes fuiſſe repertos docet Obſ. 77. Miſcell. Natur. Cur. Dec II. Ann. V. Exemplum itidem Alex. Deodati, qui tres deprehendit in veſicula dicta lapides caſtaneam æquantes, figura triquetra, nigros, & gagatem referentes, ut FABR. HILDAN. Obſerv. 60. Cent. I. alium invenit, & recen-



*e*) Scrutinium λιθογενεσίας in humano Corpore, Tubing. 1685. Reſp. *Jo. Vlr. Schmidlin*, Stutg.

cenſuit nucis juglandis magnitudine, una ex parte nigrum, ex altera croceum. Maximæ molis calculum narrat TIMÆUS a GULDENKLEE L. III. Cap. 28. qui totam fere cyſtidem repleverit, ex ægro poſt diuturnos dolores arthriticos primo in icterum incurabilem, poſt aſcitem lapſo, cui addi poteſt MOEBII exemplum Phyſiolog. Med. Cap. 15. aliudque, quod anſam dediſſe videtur libello, cui titulus: Lithographia curioſa, quem edidit GODOFR. STEIN, Archiater Brandenburgicus, nec minus obſervatio B. WEPFERI, quam de Virgine habet in Miſc Nat. Cur. D. III. A. II. nro. CXLIX. de ilei fiſtula, extra ipſum abdomen pervia, ubi ſcilicet in cadavere duos invenit etiam calculos felleos, magnitudine moſchatæ nucis, ex oblongo rotundos, leviſſimos, flaveſcentes, *cretaceos*. Pertinet etiam huc hiſtoria calculorum cyſtidis felleæ, quos HELDIUS Miſc. Nat. Cur. Cent. III. A. IV. O. CXLIX. Apoplexiæ auctores accuſat, conformiter illis, quæ ſuo in ægroto, prout habent eadem Miſcell. Nat. Cur. Cent. I. & II. Obſ. LVII. GERBESIUS obſervavit.

§. 6.

Calculorum felleorum ſpecimina plura.

Sed plura habentur calculorum horum exempla; ita judicio & experientia clarus Dn. JO. FRID. MOSEDER *f*) obſervationem allegat e cadavere vetulæ, maraſmo defunctæ, cujus veſicula 2. habebat calculos, pondere ſcrupuli dimidii, colore, figura, & magnitudine fructum pruni ſilveſtris exſiccati æquantes; aliam e ſubjecto muliebri, cujus veſicula fellea, valde compreſſa, figuram, & magnitudinem pruni dulcis exſiccati retulit, & multis concrementis calculoſis colore, figura, & magnitudine a ſe invicem diverſis, ingluviei gallinæ inſtar farcta fuit, poſt exſiccationem ponderis drachmæ unius; tertiam e cadavere vetulæ, in quo cyſtis bilaria deficere viſa eſt, & in iſta hepatis parte, cui alias adhærere ſolet,

---

*f*) Diſſert. de Veſicula fellea, Argentorati ventilata 1742.

let, nonniſi parvus adfuit nodulus, undecim calculos flavos, magnitudine ſua parvos granatorum lapillos, & pondere grana duo æquantes continens, bilis nulla, quam quæ calculis adhærendo eosdem humectavit. Adjicit §. 26. ejusdem diſſertationis exempla cretaceorum, & gypſeorum, quales tres inſipidos invenit Dn. HOMMEL in veſicula vetulæ fellea valde contracta & exigua, quorum unus in fundo, reliqui 2. in collo hoſpitabantur; aliorum nigrorum, porro plurium granorum parvorum piciformium, veſiculæ admodum magnæ fundo, verſus collum recurvato, & intus plica quadam ſemilunari a reliquo corpore ſeparato incluſorum; aliorum flaveſcentium e folliculo felleo viri cujusdam, qui reperti ſunt numero 2. cylindrum in medio ſectum referentes; porro cyſticorum fuſcorum, numero ſex, pentagonorum, lævium, drachmæ unius & quindecim granorum ponderis; duorum ſubrotundorum, pluribus coloribus variegatorum, ad tactum ſaponaceorum, coloris variegati, ex albo cinerei, ſcrupulum pendentium, e folliculo bilario mulieris, magnæ quantitati humoris ſubflavi, bilem referentis innatantium. Calculi ovalis, copioſis conſpicui tuberculis, granis albicantibus obſitis, poſt exſiccationem ſcrupulos æquantis pondere duos cum dimidio; ſedecim calculorum octangularium ex alia veſicula fellea, politorum, matris perlarum inſtar ſplendentium, pondere unciæ dimidiæ, quorum quatuor majores magis obſcuri, reliqui minores magis albicantes fuerunt; calculi veſiculæ felleæ, figura ſua cucurbitam lagenariam referentis, in uno latere ſex apophyſes calculoſas habentis, & capacitati fundi veſiculæ reſpondentis, qui colore obſcure flavus multis micis, ſpiculorum ſalinorum inſtar ſplendentibus conſperſus, poſt exſiccationem drachmas tres cum ſcrupulo pendebat, & in parte ſuperiore, qua ſupra portionem veſiculæ anguſtatam, cavitatem quandam glenoideam habebat, pro receptione calculi minoris granorum octo, qui libere fluctuare poterat in ſuperiore veſiculæ parte; trecentorum & ſeptendecim

calculorum pyramidalium, in una, eademque veſicula fellea mulieris repertorum, quorum maximi, albicantes nucem avellanam, minimi vero fuſci uvarum arillos æquaverunt magnitudine; quatuor aſperorum, anguloſorum, ſpinoſorum, ſpadiceorum e veſicula fellea Senis ex obſervatione Dn. HOMMEL.

§. 7.

Continuata calculorum felleorum hiſtoria.

Necdum vero horum calculorum exhauſta eſt hiſtoria, alia enim exempla plurima congeſta legas a JO. ERNEST. BERNH. SALZERO, Bretta-Palatino g). Occurrit ibi p. 6. exemplum ſabuloſæ, craſſæ, obſcure flavæ bilis cum tribus lapillis ſubrotundis, anguloſis, e fuſco nigricantibus, e quibus major pondus duarum drachmarum, minor unius, & minimus granorum ſeptem habuit, in folliculo felleo Perilluſtris Militum Ducis valde obeſi, & in ipſo febris tertianæ duplicis paroxyſmo apoplectice mortuo. Aliud e cadavere Illuſtr. Comitis ingruente ſenio podagra nodoſa laborantis, & apoplexia extincti, cujus fellea cyſtis non tantum arenulis permixtam bilem habuit, ſed & calculum ex oblongo rotundum, nigricantem & friabilem quinque drachmarum. Addit alia teſtimonia: Lapillos aliquot minutos & friabiles, betæ ſemen colore, magnitudine, figuraque quodammodo referentes in hydropicæ cyſtide fellea inventos refert J. C. PEYER, Parerg. Anat. 6. grumis nigricantibus, lapillisque piſorum magnitudine, bilis liberum tranſitum impedientibus refertam vidit veſiculam THOM. BARTHOL. Cent. I. hiſtor. anat. 80. In cadavere mulieris Lipſiæ decollatæ, folliculi bilis plures & majores & minores calculos absque icteri veſtigio deſcribit Ettmull. Oper. Pract. Cap. de ictero; conſimiles in quodam icterico hydropico repertos teſtatur MOEBIUS Fundam. Med. Phyſ. Cap. 14 p. 37. ut & in alio, cui icterus cum obſtructione lienis mortem intulit, referente BLAN-

g) Diſputat. de coagulo bilis in veſicula fellea, Heidelbergæ 1714. ventilata.

Blancardo, Anat. Pract. Cent. 2. Obſ. 47. Conf. Car. Piso, de ſeroſa colluvie S. 2. part. 2. cap. 4. Obſ. 17. p 97. Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. A. I. obſerv. 44. & 129. item A. 9. & 10. obſerv. 81. Amygdalæ magnitudine lapidem in fellea cyſtide icterici obſervatum notat Borell. Cent. I. obſ. 4. & alium inſtar nucis moſchatæ in ſene cachectico Wepferus, Tract. de Apoplexia, p. 374. calculum ovi columbini, ut & avellanæ magnitudine friabilem, & pellucidum e veſicula fellea deſumtum e Zodiaco Med. Gall. recenſet Blancard in Collect. Med. Phyſ. P. I. Cent. I. obſ. 43. Duos hujus generis lapillos atros, & anguloſos in viro ſopore præternaturali defuncto vidit Hoechstetter, Dec. 10. obſerv. med. 6. totidem duros, nigros, & veluti ſcintillantes, quorum alter magnitudinem ovi columbini habebat, alter paulo minor erat in veſicula fellea obeſi, apoplexia extincti, Baglivus invenit, & narrat. oper. omn. Diſſert. III. p. 433. Duos ſatis grandes, bezoardicis fere ſimiles e cyſtide fellea feminæ vomitu, torminibus ventris diſtentione flatulenta, crebriſque animi deliquiis diu vexata, ex obſervat. Blancard. l. c. part. I. Cent. 3. obſ. 96. Tres juſtæ molis calculos in veſicula bilis defuncti Friderici, Electoris Saxoniæ repertos, ut habet Jo. Langius l. 2. epiſt med. 57. Ejuſdem numeri ſplendentes, & nigricantes magnitudine nucis moſchatæ in Illuſtri Matrona diu dextri hypochondrii doloribus continuis, gravativis vexata, teſte Goeckelio, Gallicin. Med. Pract. Cent. 2. obſ 99. Quatuor virides, & nigricantes in veſicula fellea hydropicæ, Jo. Rhodius in Mantiſſ. obſerv. anatom. obſ. 23. Quinque in ægri colica cum ictero laborantis, & poſt longum uſum chalybeatorum, & amarorum vivis erepti, veſicula, qui aquæ immiſſi ceciderunt, & ulterius explorati magnetem ſecuti ſunt, teſte Dolæo. Decem nitentes, flavos & ſubobſcuros, figuræ quodammodo triangularis, magnitudine fabæ, in Apoplectico repertos, ut habet Borellus Cent. 3. obſerv. med. 22. Quindecim multangulares, diverſæ magnitudinis, glabros,

nigricantes, ſtriis flaveſcentibus diſtinctos, cortice duriuſculo, nucleo friabili e corpore feminæ obeſæ. Ultra 30. lapillos variæ formæ, diverſique coloris, quorum unus moſchata nuce major, in cyſtide fellea feminæ chronico morbo confectæ hæſit, obſervavit FRID. DECKERUS Exercit. Pract. p. 229. Quinquaginta calculos nigricantes, a potiori quadrangulares, & ejusdem fere magnitudinis, unciam dimidiam, tresque drachmas pendentes HELDIUS invenit in veſica fellea Sereniſſimi cujusdam ſenis Principis; 72. piſiformes ex icterici veſicula fellea, ductibusque bilariis erutos teſtatur BLANCARDUS Anat. Pract. Cent. I. obſ. 47. Septuaginta quinque quadratos a G. PATINO viſos in octogenaria refert HORSTIUS in Manuduct. ad Med. p. I. Cap. I. Sect. 3. p. 104. ubi plura hujusmodi exempla recenſet, plusquam 90. magnitudine fabarum, anguloſos, anomalos, tactu molliuſculos; ab aqua calida pene colliqueſcentes in folliculo bilis mulierculæ invenit FR. DE LE BOE Sylvius, ultra 100. ſpongioſos, aquæ innatantes, & poſt eadem ſaburratos ſubſidentes, ex ictericæ biliaria extractos cyſtide, alibique 124. quadratos, eiusdem fere magnitudinis & craſſitiei, cinerei coloris inde promtos tradit W. ten RHYNE Medit. in Hippocr. de veter. Medic. p. 222. ſeq. Centum & ſexaginta tri- & quadrangulares ex icterico-hydropica deſcripſit DECKER, l. c. p. 689. Lapillos, plus quam 200. quadrangulares, partim cineritios, partim ſubflavos, & auro quaſi micantes in veſica fellea viri nobilis, atrophia conſumti deſcribit HORSTIUS Epiſt. Med. l. 2. S. 5. p. 454. ſeq. Vltra 300. inſtar piſorum in Civis Jenenſis veſicula bilis valde diſtenta, poſt diu toleratos maximos in parte affecta dolores & ardores deſcribit FRID. HOFFMANNUS in not. ad Poter. obſ. med. Cent. 3. cap. 23. Celebris autem Practicus STORCH, Commerc. Litter. Noric. ann. 1735. hebdom. 52. Nobilis exemplum habet, cadaveris ſeptuagenarii, obeſi, cujus veſicula fellea, hepate toto quanto ſano, exhibuit calculos nigricantes, ſplenden-

den-

dentes, leviores, partim nigros, partim luteos, quorum ultra 2000. numerabantur, 10. eorum caſtaneam æquabant minorem, 20. & plures piſum, reliqui ciceris & napi ſeminis figuram & magnitudinem referebant. Lapillos flaveſcentes, & ſubrotundos, anguloſosque, piſo majores, & minores ex abſceſſu hepatis ad hypochondrium dextrum ſub coſtis ſpuriis ſponte apertum, una cum ichore bilioſo diverſi coloris ſucceſſive prodiiſſe cum ægrotantis ictericæ levamine non exiguo, ſucceſſive plus quam 300. retulit Clariſſ. Dn. Huxholz, Archiater Haſſo-Caſſellanus. Ita innumeros calculos bilioſos, piſi, vel hordei magnitudine poſt diuturnum icterum ſuborto alvi profluvio a multis excretos Fernelius obſervavit, L. 6. de morbis partium ſub diaphragmate cap. 5. Tales Horstius Epiſt. Med. L. II. Sect. 5. p. 453. numero plures inſtar fabarum a Patruo ſuo cum excrementis alvinis rejectos fuiſſe indicat, ut idem in aliis obſervavit J. C. Langius, Oper. Poſthum. P. II. fol. 3. in annotat. Tres avellanæ mole, trigoni, leviores de ſeptuagenaria prodiere, præcedente, atque comitante dolore dextri lateris ad inteſtina protruſi, per anum excretos memorat Th. Bartholinus Cent. 4. hiſtor. anatom. 49. Calculum nucis juglandis magnitudine duriſſimum in veſica fellea cachectici defuncti reperit G. Fabric. Hildanus Cent. I. obſ. 60. Idem vero Cent. 4. obſ. 45. duos molliores, eosque ſatis magnos, pondere alterum oblongum 14. drachmarum, alterum rotundum, quatuor cum dimidia drachmarum in alio ſene vidit. Ejusdem fere magnitudinis alium friabilem, & ſubfuſcum e cyſtide fellea Civis Heidelbergenſis exſciſſum deſcribunt. Miſc. Nat. Curioſ. Dec. II. Ann. 6. obſ. 194. Coagulum bilis omnem ejus veſiculam occupans in arthritico icterico, & tandem aſcitico deſcribit Timæus a Guldenklee L. III. Caſ. Med. 28. ut & in ſene iracundiæ dedito, referente Fernelio, l. c. nec non in femina tabe defuncta, Blancard. Anat. Pract. Cent. II. obſ. 24. Add. Greg.

Hor-

HORSTII Epiſt. med. l. c. p. 458. Miſc. Nat. Curioſ. Dec. I. A. 3. obſ. 206. Lapidem *pellucidum*, folliculum bilis feminæ cancro uteri exculcerato extinctæ replentem, ac diſtendentem, *cryſtalli* ad inſtar clarum Scultetus habet in Armament. Chirurg. obſ. 61.

§. 8.

Vltima calculorum felleorum exempla.

Memorabilis etiam eſt obſervatio, qua Celebris ABRAH. VATER *h)* refert: Duos calculos biliarios inſignes per alvum feminæ, 50. circiter annorum excretos per ſupervenientem diarrhœam, poſtquam diu ante dyſuriam, & ſtranguriam paſſa eſſet cum horroribus, & calore febrili alternantibus, doloribus capitis & artuum, deliriis, anorexia &c. Seceſſit autem primo calculus major, unde diu ante ſiniſtra lumborum regio doluit, poſt autem dolor lumborum regioni dextræ inſedit ſoli, ſolutus cum 14. circiter diebus ab excretione primi calculi, præviis & recurrentibus atrocioribus doloribus torminoſis minor etiam calculus alvo eliminaretur. Diu ab eo tempore ſatis bene valuit, denique vero incurrit pedum tumorem œdematoſum, cachexiæ indicem, & hydropis prodromum. Aliud exemplum e cadavere feminæ decollatæ propoſuit Dn. STROEHLEIN *i)* ubi fellea cyſtis multis referta obſervabatur calculis, quorum 4. fabis minoribus, 12. piſis, ultra 50. autem ſeminibus cannabis æquales erant. Memorat etiam ibi diſſertationis §. 8. differentias cyſticorum ab hepaticis, his ſedem aſſignat in ramis ductus hepatici, cum cyſtici utplurimum ipſam cyſtidem occupent, hepaticos porro addit, cyſticis longe molliores eſſe, ſubſtantiæ quaſi butyraceæ, coloris magis flavi, & ei ſimilis, qui ſæpe intus in cyſticis apparet, nunquam etiam in hepaticis tam varii miſcentur inter ſe colores, levitas tanta eſt, ut

*h)* Diſſert. continente obſervationes rariſſimas, calculorum in corpore humano generationem illuſtrantes, Reſpond. *Chriſt. Anton Ziegenhorn*, ventilata Wittenbergæ 1726.

*i)* Diſſert. de calculis bilariis, Præſ. *Teichmeyero*, Jenæ 1742.

ut calculus aquæ tantum non ſemper innatet, cyſticus autem quandoque fundum petit. Fuſius has differentias expoſuit clariſſ. Bianchi *k)* ſolidos nimirum, & in denſum concretos corpus, verum æmulantes lapidem, aut tophum, bilis folliculum ordinario inhabitare ſcribit, non ſemel propriam hepatis ſubſtantiam; alios lapidis laminam, ſeu tanquam cruſtam fiſtulæ lapideam, aut ultimo ſolideſcentem, obtenſam præ ſe ferentes tunicam alveos excernentium tantum ductuum, ſeu biliferorum circumſepire, rarius autem notat in hominibus obſervabiles eſſe, utrosque oriri e bilioſis particulis in durum concreſcentibus, & tanquam vitrificatis. Proponit etiam clariſſ. Auctor hic eodem loco a §. 3-8. lectu digniſſimos caſus calculorum, ut majoris, juglandem ſuperantis magnitudine cum ictero, qui calculo per alvum excreto evanuit; calculorum plus quam 300. e rubro flaveſcentium poſt hypochondrii, vel epigaſtrii potius dextri tumorem, cute icteritia per alvum excretorum, ægro convaleſcente, ex obſervatione Rosini Lentilii, Archiatri Wirtemb. e cujus etiam Jatromnematibus extrahuntur deſcripti calculi ultra 100. e rufo flaveſcentes, ex abſceſſu ſeptuagenariæ lateris dextri excreti cum pure, abſceſſus autem fuit hepatis; & calculi, folliculi fellis, miſera ex hydrope occubuit; additur exemplum e *Benivenio de abditis*, mulieris dolore calculi proſtratæ, cujus cadaver exhibuit lapides quamplurimos, non quidem ullum in veſica, ſed præter unum in tunica burſulæ fellis, atrum, magnitudine caſtaneæ aridæ, omnes in panniculo, quo contegitur hepar, unde quoque, velut in folliculo dependuli ſacculum effecerant; Reverhorstius deſcribit calculos parvos, & rotundos, non tantum in cyſti fellea, ſed & per hepaticum ductum, & melius per poros altiores bilarios in his fiſtulis nidulantes; ipſe Bianchi caſum proponit e propria praxi mulieris poſt iſchuriam ictericæ, cujus cadaver præter calculos renales pluri-

 mos,

*k) Jo. Bapt. Bianchi* Hiſtoria hepatica, Tom. I. P. II. cap. 11. p. 187. ſeqq. edit. Genev. 1725.

mos, exhibuit cyſticos quam plurimos, & hepaticos, figura, mole, pondere, conſiſtentia, & inflammabilitate diſſimiles; adjungit obſervationem Realdi Columbi, qui Romæ in ipſa vena portæ cadaveris ſancti Ignatii 3. invenit calculos bilioſos, ut habetur ex ejus vita. Pertinent porro ad hanc cholelithorum hiſtoriam obſervatio Celeberr. Weitbrechti in Commercio litterar. Norico *l)* conſignata, qua in cyſtide fellea cadaveris viri apoplexia extincti, olim icterici 10. lapillos invenit flavos, anguloſos, lævigatos, 2. magnitudine nucis moſchatæ majoris, reliquos 8. ut ciceris grana, omnes in aqua ſubſidentes, ut exemit, ſed ſiccatos leviores. Plures caſus calculorum idem Commercium litterarium alibi refert, *m)* deſcribunt analogæ illis Eruditorum Ephemerides, ut illæ Acad. Cæſar. Natur. Curioſ. Dec. I. ann. 1. obſ 44. p. 17. Acta Eruditorum Supplem. Tom. X. Sect. IX. p. 408. Miſcellanea Vratislavienſia, obſ. 129. p. 253. Acta Medico-Phyſica Berolinenſia, P. I. vol. V. p. 90 Schenkius L. III. p. 460. G. W. Wedelius, in diſſert. de hyperico, p. 20. ſeq. Lancisius de mortibus ſubitaneis, p. 251. Frid. Hoffmannus Med. Conſult. P. II. Dec. V. Caſ. IX. p. 261. omnes tamen obſervatores conſentiunt, rarius in ipſa hepatis ſubſtantia generari, frequentiores multo in ipſa veſicula reperiri fellea, & paſſim ductibus excretoriis. Notabilia etiam exempla continet Diſſertatio Simſon Davids *n)* & alia, quæ pariter Lugduni Batavorum prodiit *o)* nec non Vateriana, edita Wittenbergæ *p)* calculos etiam duos inſignes ex aperto cadavere protractos deſcribit Ge. Baglivus *q)*. Recentiſſimus ſcriptor, Practicus acutiſſimus, Anton. de Haen *r)* memorat obſervatam

*l)* Ann. 1734. hebd. IX. obſ. II. p. 65. *m)* Ann. 1735. hebdom. 52. & 50. item: Ann. 1739. hebd. 36. p. 281. *n)* de calculis cyſticis & hepaticis, Leidæ, 1734. *o)* Diſſ. de Lithiaſi fellea, ſeu calculo veſicæ bilariæ, Auctore *Chriſt. Stephan Scheffel* 1721. *p)* Diſſert. de calculi in veſica fellea generatione, 1722. *q)* Oper. omn. medico-pract. & anat. Antwerp. 1715. editor. Diſſert. III. p. 433. *r)* P. IV. Ration. med. quæ prodiit Vindobonæ 1759. cap. II. de aneuryſmate p. 21.

tam veſiculam felleam in 7. loculos membranaceos diviſam, quorum quisque magnum gereret lapidem. Illuſtris ab HALLER in Programmate not. c. laudato plura cumulat ex autopſia propria exempla, duos molles, albos, cretaceos, leves, avellanæ mole, ſub cortice ſuo ſatis virides, quæ viriditas in flavedinem abiit absque ictero cadaveris, 15. alios in cadavere ictericæ, nigros, leves, e cadavere hypochondriaci majorem, olivæ magnitudine, variegatum, alium rotundum, mori forma, undique tuberculoſum e cadavere infanticidæ; in cadavere feminæ aquis ſuffocatæ veſiculam plenam calculis, ægre numerabilibus, teſſulatis, triquetris, anguloſis minoribus, in cadavere ſuſpenſæ calculos 11. in choledocho ductu 1. in aditu cyſtici 3. omnes mori forma, & multis quaſi acinis compoſitos, pene rotundos, cryſtalli modo micantes, & ſemipellucidos; calculos felleos ſubinde per ulcus in epigaſtrio ſponte obortum cum ſanie prodeuntes; majorem denique, perfecte ovalem, lignei coloris, & ſolidum, modice ſubaſperum, ad ipſum veſiculæ modulum expreſſum, unciali longiorem, qui hæſit in media putrilagine veſiculæ felleæ in totum putredine conſumtæ cum magna hepatis parte, febre homo ille fuit extinctus acuta, inflammatoria cum perpetuis vomitibus, ictero nigro, preſſione in cordis ſcrobiculo. Sed hæc quidem jam enarraſſe ſufficiat calculorum felleorum exempla!

## §. 9.

Calculorum felleorum diverſitates

Ex his vero præmiſſis haud obſcure intelligas, calculos hos, prout ab illis renum & veſicæ urinariæ manifeſto differunt materia, ſitu, gravitate, forma, ſapore, nec non effectibus, & ſymptomatibus, ita etiam inter ſe haud parum diſcrepare, figura, magnitudine, colore, conſiſtentia, pondere, numero, ſuperficie, denſitate, quare nec mireris, licet una eademque ſit procul dubio materia, e qua generantur, quoad præcipua elementa, quod eorum tamen qualitates externæ ſenſibiles, quarum plurimas deſcribit HEYMAN-

NUS *s)* innumeris modis varient, ac effectus & eventus experimentorum cum illis inſtitutorum, admodum diverſus & inconſtans obſervetur, absqne omni artificum culpa, & poterit forte in ſequentibus ratio inveniri hujus diſcriminis?

§. 10.

Eorundem calculorum materia eadem; ratio reliqui diſcriminis.

Eſſe autem unam eandemque calculorum horum materiam, quis dubitet? cum una ſit eorum, eaque conſtantiſſima ſedes in folliculo bilis, cum hujus conſiſtentia ſit naturaliter in folliculo ſpiſſior, indoles ad præternaturalem denſitatem admodum prona, ita quidem, ut facile ars imitari poſſit inſpiſſatione ſimplici analoga coagula, cum phyſiologicæ rationes motus ſanguinis, qui bilis materiam ad hepar affert, adeo faveant condenſationi & ſtagnationi, niſi quidem omnes œconomiæ reliquæ animalis conditiones, ut in ſano faciunt, continuam fluiditatem conſervent, cum plurimi certe calculi fellei habeant eminentes bilis ſpiſſioris qualitates, amarorem, veſtigia olei prædominantis, unctuoſitatem, inflammabilitatem, ſaponaceam indolem. Accidentalia enim eſſe illa phænomena, quæ cauſantur, ut *concrementa* hæc *bilioſa* nunc appareant, denſiora, magis compacta, nunc laxiora, magis friabilia, molliora, nunc ſic, nunc aliter figurata, magis minusve amara, cretacea modo & gypſea, modo menſtruæ virtuti liquorum aqueorum, ſalinorum varii generis, & ſpirituoſorum magis minusve obſequioſa, quandoque ſponte liqueſcentia, modo pellucidiora, vel obſcuriora, nunc hoc, nunc illo, nunc utroque, nunc pluribus ludentia coloribus, modo ſolitaria, majoris voluminis, modo diſcreta minoris, mediæ, minimæ magnitudinis, facile intelligat is, qui cogitat, innumeras eſſe poſſe, ut materiæ bilis, ſic ipſius jam natæ pro variis ægrorum conditionibus degenerationes, multis modis mutatas preſſiones, & modificationes concremen-

*s)* Commentaria in *Hermanni Bœrhaave* Inſtit. med. Ann. 1742. P. VII. de Act. Hepat. p. 278. ſeqq. quorſum iisdem verbis translata eſt hiſtoria e Differt. *Jacob. de Visſcher*, Leidenſis de χολητομισι, quæ prodiit Lugd. Bat. 1735. p. 50. ſeqq.

mentorum jam naſcentium & natorum, e varia reſorptione, tenuiorum liquidorum, glutinoſorum admixtione, partium aut aquearum, oleoſarum, aut ſalinarum terreſtrium diverſa proportione, vel prædominante, vel imminuta, taceo mutationes innumeras, quibus ea concrementa e capacitate individuali folliculi, & ductuum biliariorum, e vitæ genere multoties mutato, nec non affluxu & velocitate humorum, actionibus diaphragmatis, & muſculorum abdominalium, viſcerumque circumjacentium, ſub vario ſitu corporis erecti, ſedentis, cubantis, flexi, nunc per vitam ſedentariam, nunc vitæ genus magis activum, nunc per accedentes reſpirationis intentiones, & difficultates mutatis exponuntur.

§. 11.

Chemica calculorum felleorum analyſis.

Quoad analyſin calculorum horum chemicam, Teichmeyerus *t)* quidem ſcribit: Calculos felleos leni deſtillatos igne dediſſe pauxillum Phlegmatis, poſt oleum limpidum & flavum, tum obſcure flavum, tandem rubicundum, & ultimo ſucceſſiſſe nigricans empyreumaticum. Retortam ab igne colliquatam exhibuiſſe carbonem atro-fuſcum, ſtriatum, colore atque ſplendore metallico, antimonio aut ſmiridi ſimili, ſed levem. Addunt alii, lapillis etiam his ineſſe ſal alcali fixum, & volatile cum terra, de quo vel ideo non dubitamus, cum omnis carbo habeat aliquid terreſtre, volatile alcali ſit proprium liquoribus animalibus, fixum autem facilis hujuſcemodi lapidum colliqueſcentia ſpontanea demonſtret; neque vero fidem illis denegamus, qui aſſerunt, acidi ſe veſtigia etiam in his obſervaſſe concrementis, cum non modo Chemia undique doceat, acida coagulis admodum favere, ſed & acidis e cibis aceſcentibus, & potibus vinoſis, ac ſpirituoſis proxima porta pateat ad bilis vias, quid quod experientia teſtetur, eam ſæpe ab acidis mutari & perverti? Plurimum vero etiam continere hos calculos aëris, ita quidem, ut calculus talis emittat aërem, quantum ſufficit ad replendum ſpatium ipſo 648ies majus, cum veſicæ urinariæ cal-

*t)* loc. cit. not. i) §. 6.

calculi aër occupet tantum ſpatium ipſo 64ſies majus, experimentum STEPH. HALES *u)* docuit.

§. 12.

Cum grano ſalis adplicanda humano corpori vivo.

Modo notemus nobis, hæc quidem principia nunquam ſufficere in explicandis animalis vivi corporis phænomenis, in hoc enim, ut in humano ſubſiſtam, præterea cogitandum eſt: calculis, quos GAUBIUS *x) retentorum* claſſi adnumerat, licet addat, nec male aliorſum referri, docente medica hiſtoria, maxime primas vias, & quæ tum bili, tum lotio deſtinatæ ſunt, officinas obnoxias fieri, ut dixeris, humores, qui crudiorum permixtioni præ reliquis patent, præcipue lithiaſin contrahere. Porro, quemvis fere calculum in centro monſtrare nucleum, primæ cruſtæ baſin, quam orbes alii aliis oppoſiti, externi majores internis ambiunt, incrementi paulatim facti indices, nec ſatis conſtare, utrum ab ipſa bile ſemper, atque unice materiam ſuam habeant, licet in hujus officina inveniantur; agnoſcendam tamen inſuper eſſe diſpoſitionem quandam ſingularem, internam, hæreditariam, connatam, aut poſt nativitatem acquiſitam, qua, ceteris paribus, alius præ alio magis in lithiaſin propendeat. Vnde patet, ſimpliciſſima principia phyſica privatæ noſtrorum humorum & vaſorum indoli, & bilis præſertim applicata ſufficere huic lithiaſi explicandæ.

§. 13.

Phyſicum & Chemicum bilis cyſticæ naturalis examen.

Quod ut tanto evidentius pateat, colligamus phænomena bilis, maxime cyſticæ, naturaliter in homine ſano, ubi recens, liquidæ, ad ſenſum homogeneæ, ſpiſſæ, ut vix per chartam emporeticam tranſeat, odoris fatui, tamen acris, ut plus quam ullus liquor animalis, oculum lædat, ſaporis amari, coloris flavi, aut e flavo viridis, quin & ſaponaceæ, abſterſivæ ad tactum, qualis apparuit in experimentis omni cura captis a Cla-

---

*u)* Statical Eſſays, containing vegetable Statick. Lond. 1738. Analyſis of the air, p. 195. *v)* Inſtitut. Pathol. medic. edit. Lugd. Batav. 1758. § 566. p. 292 & 298.

a Clariſſ. Gaubio, celeberrimo Prof. Leidenſi, *w)* ſumſit autem bilem bubulam, eamque invenit graviorem aqua, leviorem ſanguine ſeroque, ad aquam habuit ſe, ut 810. ad 795. i. e. ut 102. ad 100. vel ut 54. ad 53. A ſalibus alcalibus, vel fixis, vel volatilibus nulla orta eſt effervescentia, liquor tamen turbatus; ab affuſo aceto fortiſſimo, acidis foſſilibus, ut nitri, olei vitrioli, non intumuit bilis, ſed coagulata ſemper eſt, & albicans evaſit, coagulum cum omnibus acidis evenit, & ſemper color mutatus, alcali fixum aliquantulum quidem coagulavit, ſed agitatio iterum ſolvit, alcali volatile hoc non effecit, nihil mutavit, ſed eam tantum diluit, prout etiam ſalia media fecere; alcohol vini etiam dedit aliquid coaguli, ſed ſpiritus vini vulgaris non item, adeoque bilis nec acida, nec alcalica demonſtrata eſt. Nihil in corpore humano citius & pejus putreſcit, quam bilis, neque unquam obſervata eſt acida facta. Sed ſponte ſua in loco tepido mox ranceſcit, deteſtabile olet, & poſt longum tempus *ambræ odorem* contrahit, Boerhaavii *x)* obſervatio eſt. Pergit Gaubius de felle bubulo: Bilis recens, & ſana, vaſe clauſo expoſita calori noſtro nativo citiſſime putreſcebat, odor evaſit putridus, ſapor acerrimus, color profundior, & natum eſt verum Sal alcali volatile, diviſit ſe liquor in 2. partes, alteram calculoſam, ſubſidentem, alteram liquidam, ſupernatantem. E balneo maris igne ſucceſſivo deſtillatæ unciæ duodecim dedere aquam inſipidam, copioſiſſimam, decem unciarum cum dimidia, in qua nec oleum, nec ſpiritus, nec ſalinum quid fuit, ſingularis tamen odor; in fundo ſolidum inſtar extracti manſit. Hoc reſiduum fuit paucum unciæ unius cum dimidia, nigrum, piceum, ſaporis amari, & nauſeoſe dulcis, quod in aëre deliquium paſſum eſt, in igne fluxit, & arſit, aquæ, ſpirituique vini tincturam dedit, quæ major fuit in alcohole, putredini non amplius obnoxium; idem reſiduum trium un-

cia-

*w)* Differt. *Franciſc. Jac. Narciſſi*, Stralſund. de generatione, & receptaculis chyli, Lugd. Bat. 1742. *x)* Prælect. Acad. in proprias inſtit. rei med. c. notis *Alberti Halleri* Vol. I. Gœttingæ 1739. p. 355.

ciarum e cornuta dedit ſpiritum e flavo albeſcentem, volatilem, & fere alcalinum, oleoſum, dein ſal volatile, quod cum ſpiritu pondere unciam unam, drachmas duas æquavit, fortiore ignis gradu dedit olei copioſi, e flavo rubri, ſpirituque ipſo levioris drachmas ſex, fortiſſimo igne oleum piceum, priore ponderoſius, vitri fundo adhærens, unde relictus fuit carbo ſex drachmarum, qui combuſtus dedit cineres terreſtres, in quibus aliquid alcali fixi. Mixta bilis cum oleo deſtillato ſabinæ, balſamoque peruviano poſt multum attritum connubium tandem ſubiit, citius autem unio contigit in reſina jalappæ cum bile trita. Cocta bilis cum lacte non coagulabatur, ſed potius tenuius reddebatur lac, quod poſtea repoſitum, nec coagulum, nec acedinem contraxit, imo vero coctum eſt coagulatum cum bile lac, recepitque hoc fluorem priſtinum. Bilis exactiſſime putrefacta, & leni calore per multum tempus digeſta, dedit ſpiritum alcalicum volatilem, phlegma ſale volatili minime ſaturatum, oleum & carbonem nigrum, qui crematus reliquit cineres inſulſos, unde omni modo conficitur indoles & mixtura ſaponacea bilis. Placeat autem conferre quoque cum prioribus experimenta, quæ Baglivus y) cum bile vervecina, humana ipſa, vitulina, & bubula inſtituit & deſcripſit.

§. 14.

Geneſis calculorum felleorum in vivis corporibus humanis.

Propius jam eundo in rem, quæramus Cauſas, quæ calculos tales generari faciunt felleos in ipſo homine vivo? Proxima utique ponenda erit in coadunatione majore, atque inſpiſſatione bilis, ad hanc denique cohæſionis firmitatem aucta, qua calculi apparent; eam autem in liquore per ſe ſpiſſo non adeo difficilem eſſe, maxime, ubi cogitamus innumera oſtia vaſorum reſorbentium in receptaculis & meatibus hujus generis, in quibus mutata proportio reſorptionis & exhalationis plurimum mutat, nemo non videt. Cum interim animalem œconomiam ſapientiſſima conditionum omnium coordinatione ubique ſollicite caviſſe obſervemus declinationes a ſtatu

y) Oper. omn. Diſſert. III. de experimentis circa bilem &c. p. 436—439.

ſtatu integritatis, vel ſanitatis omnes, illibatis manentibus omnibus illis conditionibus, nullibi, adeoque nec hic habebimus, quod metuamus, mutationem talem præternaturalem. Quodſi vero conſulimus Phyſiologiam, inveniemus, conditiones plurimas eſſe, quæ concatenata quaſi ſerie cauſarum concurrunt ad libertatem ſecretionis bilis, ad conciliandas illi nobiles qualitates iſtas, ipſius etiam conſiſtentiæ, quas bona & naturalis habet, alias in ipſo viſcere ſecretorio, alias extra illud. Pertinent huc: laudabilis conſtitutio maſſæ ſanguinis totius, plena libertas ejus circuli, & æquabilitas, tam per præcipua vaſorum ſanguineorum ſyſtemata, quam in ſpecie per ea, quæ hepati proxime ſerviunt, aut vicinum certe cum his commercium habent, plena libertas organi ſecretorii, præſertim quoque receptaculi, ductuumque tam organi, quam receptaculi excretoriorum, omni ab obſtructione non minus, ac presſione immunis, ingeſtorum in tubum alimentarem talis quantitas & qualitas, quæ non aliena nimis a noſtra natura ſit, quæ ſatis dilui, contemperari, ſubigi, & in liquores ſatis fluxiles permutari queat, neque ſua etiam ex indole nimium continuo materiæ præbeat nunc huic, nunc illi largius & ſecernendo, & accumulando liquori ſecernendo. At vero innumeras eſſe partim evitabiles, partim inevitabiles cauſas & conditiones, illas ſanitati præſcriptas perturbantes, quibus obnoxium eſt corpus noſtrum, quis neſcit? ita ex ratione temperamenti, quin & per ſenectutem ſpiſſior eſt ſanguis, e debilitate vaſorum, & viſcerum concipit ſæpe univerſa ſanguinis maſſa majorem viſciditatem, aut ſuffocatur circulatio & retardatur e plethora, quare ceteris paribus feminis hi calculi leguntur frequentiores, obeſitate, per ſpasmos & conſtrictiones vaſorum nunc latius diſcurrentes, nunc particulare hoc, illudue vaſorum ſyſtema, v. c. uterinorum, hæmorrhoidalium, lienalium, aliorumque viſcerum abdominalium prehendentes, unde hyſtericæ paſſiones, uterina excretio diu retenta, fluxus hæmorrhoidalis anomalus, hypochondriacæ congeſtiones antecedunt non minus, ac comitantur hos calculos; per ſubtractio-

ctionem neceſſariorum motus ſubſidiorum, exercitii muſcularis, maxime, ubi vita otioſa, ſedentaria junxerit compreſſionem frequentem abdominis, cum prono & incurvato corpore multum, diuque ſedemus, ut literati ſæpe ſolent; & prout etiam obſervatio docet, lætiorem humorum progreſſum juvari mentis ſerenitate, viriumque illius moderato uſu, ſic acriores contra ejus intentiones diutius protractas, animi vehementiora pathemata, crebrius admiſſa, iram præſertim, terrorem & triſtitiam obſervamus circulationis æquabilitatem perturbare, motum retardare, quin primario inſidiari ſyſtemati V. P. z) unde plurimum ſuum ſanguinem cum materia bilis hepar accipit, qui cum per ſe pigrius ex rationibus fabricæ omnibus, ipſaque indole humorum admixtorum fluat, tanto facilius in ſtagnationem ruit, eam autem, ut gutta cavat lapidem, juvare poſſunt: frequentiores violentæ preſſiones, & diſtractiones vaſorum horum a plenioribus inſpirationibus repetitis e vociferationibus, inflationibus inſtrumentorum muſicorum, diſtentione univerſi alimentaris tubi crebra per flatus, nimiam ciborum, potuumque copiam breviſſimis exceptam intervallis. Lentorem autem & ſpiſſitudinem particularem cruoris V. P. directe augent: victus in univerſum ſiccior, & parcior relative, potus aquoſus, idem qualitate peccans glutinoſa, ut abuſus cereviſiæ craſſioris, ciborum glutinoſorum, tenacium, ipſius ſicci panis, ex aliis farinaceis, nimis denſatis, leguminoſis, radice ſolani etiam tuberoſi eſculenti pulpoſa, dulcium, ſaccharatorum pinguium, quæ poſteriora bilis quoque materiam oleoſam nimis accumulant; carnium & animalium partium aliarum nimis tenacium, pinguium & glutinoſarum, ut ex anguillis, ſalmonibus, aliisque piſcibus, carne vervecina, ſuilla, cochleis domiportis, oſtreis, ovis ad duritiem coctis, caſeo nimis denſato, & quæ ſunt ſimilia. Notan-

z) Legas obſervationes horum effectuum ex animi pathematibus prolixiores in Oratione Præſidis de animæ imperio in nervos non voluntario, inſerta Clariſſ. Dn. Prof. *Henr. Guil. Clemmii* nov. Amœnit. litter. Stutg. 1762. edit. Faſcic. I. p. 84. ſqq.

Notandum vero eſt præterea, glutinoſa hæc in primo ſtatim limine generationi calculorum intra cyſtidem pollicem premere, dum accumulata nimis in duodeno, patens eo ductus excretorii communis bilarii oſtium farciunt, & hac emphraxi omne bili ex hepate in duodenum evacuandæ præcludunt iter, quare tum hæc in folliculo ſtagnat, & accumulatur. Sed ſimilem effectum habet abuſus vinoſorum auſterorum adſtringentium, & ſpirituoſorum, acida enim, adſtringentia & ſpirituoſa non tantum ſenſim & ſenſim cogunt, & coagulant humores, verum & vivi corporis fibras & canales contrahunt, indurant, ſicque arctant canales in anguſtiores diametros, vix transmiſſuras tandem liquida; refero etiam huc fructus immaturos & auſteros, intempeſtivum uſum adſtringentium medicamenti titulo largius admiſſorum, quin & frequentiorem potum, aqueum etiam, ſimpliciter gelidiorem, nam & frigus humores cogit, fibras & vaſa contrahit; unde tantopere interioribus nocet, nudæ cuti, vel negligentius tectæ, maxime pedum & abdominis admiſſum, per nervos maxime propagatum, hinc & abuſum bellariorum glacialium, gelatinarum frigore nimis blandientium, non dubitamus huc quoque ſuam conferre poſſe ſymbolam. Prætereo cauſas præternaturales dictas, contractiones cyſtidis, & ductuum ſpaſmodicas frequentes, idiopathicas & conſenſuales, ex inteſtinis & utero, aut quando vel acuti, vel periodici, vel chronici morbi nimiam relinquunt in humoribus ſpiſſitudinem, atrabilariam præſertim, in vaſis rigiditatem, præcipue in ſyſtemate V. P. unde nova continuo porta congeſtionibus, & ſtagnationibus aperitur; ſed notatu digniſſimas in praxi reputaverim eas eſſe, quas aut ipſi hepati, aut viciniæ ductuum excretoriorum tantopere inſidiari, & nunc in radices, nunc truncos horum per modum ſtenochoriæ, thlipſis, & tandem ſymphyſis agere obſervaverunt. Huc pertinent ſcirrhoſæ vel totius hepatis, vel certe partis ejus indurationes, & ſimiles calloſæ, ſcirrhoſæque in ea duodeni parte, quæ choledochum excipit communem, referri etiam huc poſſunt obſervationes a FRID. HOFFMANNO *aa)* alle-



*aa)* Med. ration. Syſt. T. IV. cap. XII. §. 12. p. 357. ſeq.

allegatæ, alia ex epiſtola JAC. CAMENICENI ad Matthiol. p. 184. vidit is hepatis venas in parte cava ejus prius illum quam deſinunt in portæ caudicem, obſtructas lapillis eas diſtendentibus, foras nigris, intus flaveſcentibus. Alia e BORELLO, p. 326. ubi ſcribit: mole atque tumore glandularum arteriæ hepaticæ, fellisque ductui ad inteſtina tendenti adjacentium, choledochum illum ita compreſſum eſſe, ut vix aliquo conatu tenuiſſimis tranſitus eſſet inſtrumentis; alia, qua ſimilem compreſſionem, & occluſionem choledochi naſci teſtantur ab excreſcentiis carneis CABRULGUS, Obſ. Chirurg. X. & MECKERN, Obſ. Chirurg. 43. Quarta tandem ex obſervatione Argenterii Libr. VI. Aph. Hipp. in Cardinali quodam Florentino capta, qui poſt mortem icterum ſubortum exhibuit ab omnimoda choledochi exſiccatione, ac obſtructione omne bilis iter intercipiente ad duodenum. Cauſæ hæ ſingulæ, nunquam ſolitariæ calculum generant felleum, nec poſſunt, cum unitis viribus jugiter contranitantur vitæ, ac ſanitatis vires, oportet ergo, quoties naſcuntur calculi, confluere plures, vel paucas adeo fortes eſſe omni ex parte, ut ſuperare iſtas vitæ ſanitatisque vires poſſint. Corollarii denique loco e prioribus derivo aliam obſervationem, quæ hæc eſt: calculus felleus, vel in ſingulari numero, vel plurali, ſæpe morbi faciem habet, pluries cauſæ morbi vices agit, multoties effectus, & ſymptoma eſt aliorum morborum, ipſo morbo, ejusque cauſa graviorum, adeoque vix therapevtica dignum attentione.

§. 15.

*Calculi fellei effectus, phænomena, ſymptomata, ſigna in corpore humano vivo.*

Habent calculi fellei communia cum aliis humanis effecta, facultasque plurima, qua lædunt, mere mechanica eſt, effectusque producit admodum manifeſtos. Moles nimirum, pondus, durities, premit vicina, gravat, comprimit, canales obſtruit, unde humorum tranſitus intercipitur, circulatio, ſecretio, excretio turbatur, impeditur Motus, alliſio, frictio atterit, irritat tenera ſolida, humores allicit, lacerat vaſa, ſic dolor, calor, ſpaſmus, inflammatio, ſuppuratio quan-

quandoque, gangræna, callus naſcuntur, continuum vero calculi, dum in corpore manet, incrementum etiam hæc auget mala, unde ſi ad ſingulas partes, harumque functiones & mutuos conſenſus applicatio fiat, plurimæ oriuntur magni momenti affectiones, ut GAUBIUS *bb)* habet. Specialius autem dum cogitamus, hic bilis & ſecretionem, & excretionem ſi non prorſus abruptam, tamen impeditam & parciorem procedere, ubi e phyſiologicis ruminamur bilis præcipuum uſum, quem vivo præſtat corpori, facile intelligemus, non poſſe non præſentibus his calculis languere actionem ventriculi, tenuiumque inteſtinorum in ingeſta; præterea vero, licet, ut frequens experientia docuit, hi calculi, ſi quieti jacent, ſæpe adeſſe poſſint absque ulla valde ſenſibili moleſtia, quin & impedita bilis excretione, cujus rei poſſibilitatem etiam analogia calculorum renalium demonſtrat, cum EUSTACHIUS *cc)* exemplum habeat juvenis, qui altero rene doluit, cruciatibusque adeo auctus eſt, ut miſellus brevi moreretur, licet urina nunquam ſuppreſſa, neque tenuis, aut turbida, ſeu ſabuloſa eſſet, at in cadavere magnum exhibuit & oblongum renis lapidem, ſed medium perforatum; confirmat etiam ulterius poſſibilis per fabricam aliqua libertas & veſiculæ ipſius, & ductuum excretoriorum, unde quoque intelligimus, cur paſſim absque ictero calculi eſſe poſſint? licet hæc ita ſe habeant, frequens tamen docet etiam experientia, ut ſupra in generalibus probatum eſt, acute ſæpe lapillos hos irritare, lancinare, vellicare fibrillas nerveas veſiculæ, quas habet a Pari vago & intercoſtali, ſ. ſympathetico magno, plexum hepaticum formantibus, qui totam ejus pererrat ſubſtantiam, hinc adeo ſenſilem, ab hoc ſtimulo eſt ille dolor fixus hypochondrii dextri circa ſedem hepatis conſtans, ſemper vero cum aliquali remiſſione, premens, gravativus, vel etiam acutus, cum fœdo plerumque

D 3 faciei

*bb)* l. c. §. 581. *cc)* *Barthol. Euſtachii* Opuſcula anatom. de renum ſtructura, officio, utilitate, & adminiſtratione, Delphis 1726. Cap. XV. p. 122.

faciei colore, interdum ad epigaſtricam regionem & ſcrobiculum cordis diſcurrens, quem pro *ſigno* calculorum felleorum *pathognomonico* declarat FRID. HOFFMANNUS *dd)* cum LANGIO, & aliis, is autem dolor utplurimum jungitur illi moleſtiæ, ut ejusmodi ægrotantes non erecti, ſed flexo incurvati dorſo incedere debeant, dolor ille certis intervallis ita exacerbatur, ut tormina & cruciatus omne abdomen permeent; notabilis eſt caſus Petermanni, quem habet in diſſertatione de Scrutinio icterici e calculo veſicæ fellis, ubi æger ictero annuatim periodico cum doloribus afflictus eſt, quibus poſt evacuationem lapilli baccæ lauri ſimilis liberatus, altero anno poſt data convenientia remedia per alvum rejecit plus quam 60. calculos flaveſcentes. Comitantur utplurimum dolorem hunc alii peripherici, colici, anorexia, nauſea, vomituritiones frequentes absque alia manifeſta cauſa, dolor cardialgicus, anxietates circa præcordia, alvi ſegnities & durities, phænomena hypochondriaca, animi crebra deliquia, ſpirandi anguſtia, pectoris compreſſio, inquietudo in lecto, agrypnia, quibus tandem ſæpe, non ſemper dirus & contumax, optimis haud cedens remediis accedit icterus, quem, ſi ſemel curatus, ſæpius recidivat, declarat ſignum eſſe infallibile BAGLIVUS *ee)* oriri a calculo veſicæ fellis. Quidam afflictorum continuo ventris tormina habent, vitamque multos per annos miſere trahunt, plurima pars hydrope perit; in quibusdam gravativus, obtuſus, profundus, & ſatis contumax cum ſenſu ponderis dolor perſentitur, idque plerumque fit, quando minoribus, & mollioribus calculis folliculus felleus valde diſtenditur. Dolor idem, ſi creſcit, & acutior manet, univerſum ſyſtema nervoſum in conſenſum trahendo vehementes valde ſpaſticas ſtricturas, non tantum in vicinas, ſed & remotas partes diffundit, brachii, artuumque diſtenſiones facit, convulſiones epilepticas, quin & cum pulſu duro & celeri febrem, indicat tum, calculum mole non minus

---

*dd)* Med. ration. ſyſtem. Tom. IV. P. II. cap. III. §. 15. p. 267.
*ee)* Oper. omn. L. I. Prax. med. p. 83.

minus ac aſperitate inſignem firmiter bilariis ductibus inhærere. Comitatur ſæpe quoque icterus, quin & habitus corporis cachecticus. Certiſſimum calculorum præſentium ſignum præbent ipſi de abſceſſu in hypochondrio dextro & hepate formato prodeuntes, & exemti, vel per alvum ſecedentes, ut habentur exempla non rara ſpontanei, & arte conciliati ſeceſſus talis cum plena euphoria & ceſſatione dolorum inſecuta; judicantur autem, qui molliores, & habitus tophacei magis, gypſei, colore diluti magis apparent, ex hepaticis prodiiſſe ductibus, qui minores, & ſimul aſperi, duriores, anguloſi, colore obſcuriores, folliculi fellei hoſpites fuiſſe. Variantem admodum omnium ſymptomatum & phænomenorum prolixam hiſtoriam legas in Celeb. BIANCHI hiſtoria hepatica *ff)* breviorem habet EBERHARDUS *gg)* capite de calculo felleo.

§. 16.

Prophylaxis calculorum felleorum.

Quænam igitur prophylaxis horum calculorum felleorum, ſeu quod conſilium ab iis præſervatorium adornari poterit? Omne heic punctum abſolvet ſollicita evitatio & ſublatio cauſarum illarum omnium geneſi calculorum faventium, quas §. 14. expoſuit, quantum ſcilicet in noſtra eſt poteſtate, cum enim nunquam una, vel paucæ pares ſint reſiſtentiæ contra vires impedientes calculi generationem, nulli dubitamus, quin hoc ſolum conſilium tutiſſimum, & certiſſimum ſit prophylacticum.

§. 17.

Therapia horum calculorum.

Qui vero rationalis dabitur methodus, calculos hos & diſſolvendi, & eliminandi? Dolores enim ſopire ab iis excitatos facile poterimus oleoſis, & mucilaginoſis; & conſtantiorem forte heic quoque opem ferret *uva urſi* a Cl. de HAEN Rat.Med.Part.alt.Cap.XII.p.191.ſeqq. & P.IV.Cap.VII. p.234. ſqq. in calculo veſicæ tantopere laudata? ſed problema verſatur circa ipſos calculos eliminandos, de quibus ita judicamus: ubi per abſceſſum in hypochondrio dextro ruptum extus por-

*ff)* Tom. I. P. III. p. 482. ſeqq. *gg)* Conſpectus medicinæ theoreticæ in tabulas redactus, Halæ Magdeb. 1761. Part. II. p. 571. ſeq.

portam inveniunt, facile ſuccurret chirurgia, præſcriptura leges, quibus ad plenam usque calculorum eliminationem hæc aperta tuto conſervari poſſit? ſi per alvum expellere Natura inceperit, absque multa difficultate Medicus prudens hæc illius veſtigia ſecuturus poterit ægros liberare blandiſſimis & leviſſimis laxantibus, obſervato ſimul conſilio §. 16. prophylactico. Sin vero calculi effectus fuerint Cacochymiæ profundioris atrabilariæ, labis aut ipſius hepatis, aut reliquorum ſimul viſcerum abdominalium extantioris, fruſtranea erunt conamina contra calculos ipſos omnia, & ſolis procul dubio illis in caſibus medelæ locus erit, ubi calculi naſcuntur, & nati ſunt ex obſtructione ductuum tantum excretoriorum bilis, & vitia tam ipſius hepatis, quam reliquorum abdominalium viſcerum, aut nulla ſunt, aut parvi certe momenti, quin & cacochymiam cruoris V. P. ſimilem ſuſpicari licet, nec majorem, hoc vero in caſu tanto major erit aliquid, & multum lucrandi contra morbum ſpes, quanto faciliorem indoles horum calculorum præ urinariis ſolutionem, & colliquationem, ipſaque locorum, per quæ agendi ſunt, opportunitas expulſionem promittit, ab ipſa jam præmonſtratam in exemplis Natura. Et plurimum quidem hoc impetratum iri ſcopo mihi perſuaſerim & prudenti & ſollicita conſilii prophylactici § 16. applicatione, maxime, ſi diæta medicata commendetur talis, qualem atræ bili, & ejus effectibus opponi ſuaſit Theod. Wilh. Gartzwyler *hh)* cibi dandi leves, liquidi, ſanis humoribus ſimiles, blandi, vi leni ſaponacea laxantes, atque in horum uſu diu perſiſtendum, ſint juſcula carnium diluta, lac ebutyratum, cui incoxere cichor. endiv. tarax. lactuc. &c. addatur quid Cremor. tartar. Chærophyll. apium, ſcorzonera cum ſero lactis cocta, idem valent, mollia dein recentia olera; ut lactuc. endiv. ſpinach. aſparagorum turiones, & fructus horaei *cocti;* eſt enim mirabile prorſus, & jucundum in obſervationibus legere, quantum ſim-

---

*hh*) Diſſert. de Bile atra, ejusque effectibus, Lugd. Bat. 1742.

ſimplici hac præſtet, valeatque Natura methodo? quæ, ſi non ſufficeret, ars imitatura Naturam poſſet addere uſum leviſſimorum laxantium, parcis doſibus repetendorum; eo inſervire fine poſſent manna ſoluta, pulpa caſſiæ, doſi unciæ dimidiæ omni mane exhibita e ſero lactis, ſal catharticum Anglicum, Sedlicenſe, vel aliud analogum, ad drachmam tantum quatuor aquæ unciis ſolutum, horum uſus eo usque continuari deberet, donec aut alvus eſſet humida ſatis, aut ſecederent jam calculi, tum ſufficeret procul dubio diæta modo laudata. Præferrem hanc methodum ſimpliciſſimam aliis, quarum quidem laudi nihil detractum eſſe velim; ita plurimi ſcopo reſolvendi ſuadent uſum ſalinorum, tam volatilium, quam fixorum alcalinorum, æque ac ſalſorum, amara decocta, martialia, Spiritus, & ſalia volatilia oleoſa; Frid. Hoffmannus loco proxime allegato *ii)* remedium antictericum Avicennæ, paratum e lumbricis in pulverem contuſis, calculis felleis etiam opponi ſuadet, Sylvius *kk)* commendat ſpiritum nitri dulcem, alii millepedes, vel vino infuſos, vel in pulverem tritos, alii ſcopo prophylactico verno tempore thermas laudant Wisbadenſes per plures dies, æſtivo acidulas Swalbacenſes, alii, ut iterum Sylvius l. c. radicem, & herbam graminis canini recentem tanquam ſpecificum laudant, deſtillationi ſubjectam, vel, quod præſtare putant, decoctam, aut ſuccum expreſſum addito ſaccharo, vel melle ad gratiam, tantoque certius ſibi perſuadent, utilem futuram, cum ad obſervationem provocant, qua ſciatur, boves & oves, in quibus per hiemem a ſicco fœni pabulo lapidea in ductu bilario cruſta concreſcere dicitur, ubi menſe Majo gramine rurſus fruuntur recente, viridi, ſenſim ab hoc affectu penitus liberari. Legas ab aliis remedii loco proponi radicem *Pareiræ bravæ*, ad drachmas duas in aquæ libra una leviter decoctas, certe Hiſtoria Academiæ Regiæ Pariſinæ *ll)* memorat, icterum felleum cum torminibus,

 &

*ii)* not. aa. *kk)* Prax. Med. L. I. cap. 45. *ll)* Hiſtoire de l'Acad. Royal. des Scienc. ann. 1710. p. 76.

& vehementi dolore in regione hepatis intra 24. horas ex hoc decocto diſcuſſum eſſe. Multi experimento HOFFMANNI, quod habet in clave SCHROEDERI pharmaceutica, L. IV. S. I. §. 129. capti, curcumæ radicem extollunt, hujus enim pulveris, ſcribit ibi, drachma dimidia, cum calida cereviſia butyrata data intra bihorium aliquot lapillos felleos per alvum expulſos, & conjunctos acutiſſimos dextri hypochondrii dolores in quibusdam ſublatos fuiſſe. Denique, ut nihil intactum relinquatur, inculcaverunt alii, ſic habet præcipue obſervatio Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. ann. III. 283. lapidem felleum famoſiſſimum, & auro longe cariorem, qui dicitur, *Lapis Porcinus, Hyſtricis,* Pedra de Porco, Piedro de Puerco Luſitanis, Maſatius, & Acheron aliis, a ſcrupulo uno, ad drachmam dimidiam ex idoneo vehiculo, contra fellis coagula humana propinandum, prolixe deſcribit eum una cum aliis Indiæ orientalis & occidentalis brutorum Cholelithis KAEMPFERUS *mm)*; ampliore ſtilo, ſi non plus, quam fas eſt, hyperbolice thraſonico laudes medicatarum virium extendunt quædam Commercii litter. Noric. loca, *nn)* ſed alibi amarum ejus infuſum tanquam antihydropicum commendant remedium. Si quid certe valeret contra concrementa bilioſa, quidni etiam ipſe Cholelithus humanus, plus humani habens, ac ille brutorum? ſic, quæ corpora delicti diſſertationis hactenus fuere, Morbonæ ſervi, ſpecioſa medicamentorum veſte ornarentur, Meditrinæ inſtrumenta, ſed a priori decidere nolim. Faxit modo Supremum in cœlis Numen, ut qualiacunque hæc meletemata in Sui gloriam, ægrorumque multorum ſalutem cedant!

F I N I S.

---

*mm)* Amœnit. exot. Lemgou. 1712. Faſcic. II. p. 392. ſeqq.
*nn)* Ann. 1735. hebd. II. & ann. 1736. hebd. XXXI. p. 245.